

© Видавець Інститут кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України, 19.06.2026

Це – препринт відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

Автор підтверджує, що даний препринт відповідає всім вимогам Договору приєднання

https://arxiv.nas.gov.ua/public/accession_agreement.html

Оцінка ефективності змочування частинок пилового аерозолі водяним туманом

Новіков Леонід² [0000-0002-1855-5536]^{1,2} Інститут геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України, вулиця Сімферопольська, 2А, Дніпро,
49005, Україна

Lnov710@gmail.com

Анотація. Метою роботи є оцінка ефективності змочування дрібнодисперсних частинок пилу водяним туманом. Розглянуто процес розтікання краплі водяного туману по поверхні сферичної частинки пилу без відриву рідини. Отримано співвідношення для визначення довжини осесиметричного розтікання краплі рідини з урахуванням числа Вебера і числа Рейнольдса. Пропонується не враховувати дисипацію енергії при розтіканні краплі рідини з малим поверхневим натягом. Отримано залежність для ефективності змочування частинок пилу при генерації водяного туману з урахуванням відносної площі розтікання краплі по сферичній поверхні.

Ключові слова: частинка пилу, крапля рідини, водяна плівка, розтікання, змочування.

1 Вступ

Видобуток корисних копалин у відкритий спосіб супроводжується виділенням в атмосферу великої кількості частинок пилу. Найбільшу шкоду для працюючого персоналу являють собою дрібнодисперсні частинки пилу діаметром до 10 μm [1]. Поширення пилового аерозолі негативно впливає на екологію навколишнього середовища, що проявляється у забрудненні повітря, ґрунту та водних ресурсів. Тому важливим питанням є використання прогресивних методів та способів пригнічення пилу при роботі кар'єрного транспорту та вибухових роботах.

До основних способів пригнічення пилу в кар'єрах належать: зрошення доріг, місць зберігання відходів збагачення та гірничої маси; генерація дрібно-дисперсного водяного туману; використання захисних екранів та кожухів при роботі конвеєрів, на пересипних пунктах. Зокрема системи генерації туману дозволяють створювати краплі рідини діаметром від 1 μm до 200 μm . Типові форсунки дозволяють розпилювати рідину з розмірами крапель від 10 μm до 40 μm . При цьому ефективність гідравлічного пригнічення пилу в залізорудних кар'єрах залежить від наступних параметрів:

дисперсності та хімічного складу рідини, що розпилюється; швидкості крапель вологи; діаметра частинок пилу та їх форми; фізико-механічних властивостей матеріалу частинок. Тому дослідження механізму взаємодії крапель водяного туману з пиловим аерозолем і ефективності його пригнічення є актуальним питанням.

Метою даної роботи є оцінка ефективності змочування дрібнодисперсних частинок пилу водяним туманом.

Наукова новизна роботи полягає у встановленні зв'язку ефективності змочування дрібнодисперсних частинок пилового аерозолю з числом Вебера і відносною площею розтікання крапель водяного туману.

2 Основна частина

Відкриті гірничі роботи супроводжуються виділенням шкідливих фракцій пилу у кар'єрному просторі. Найбільшу небезпеку для працюючого персоналу становлять фракції діаметром від 2,5 до 10 мкм. Ці частинки пилу поширюються на відстані до десятків кілометрів за межі санітарно-захищених зон і призводять до забруднення навколишнього середовища [1].

Для пригнічення пилу на пересипних пунктах, у місцях скупчень відбитої гірської породи і відходів збагачення, а також при веденні вибухових робіт використовуються системи генерації водяного туману, які розпилюють рідину з різними розмірами крапель води в залежності від характерного фракційного складу пилу.

Взаємодія крапель водяного туману з частинками пилу призводить до різних результатів зіткнень в залежності від траєкторій їх руху, діаметру, швидкості та інших параметрів. Тому дослідження механізму розтікання крапель водяного туману по поверхнях частинок пилу і ефективності їх осадження є актуальним питанням.

Дослідженню ефективності гідравлічного пригнічення пилу при розпиленні рідини присвячені роботи [2–10]. У роботах [2, 3] визначався оптимальний кут установки форсунок для розпилення води, при якому забезпечувалась найбільша ефективність пригнічення пилового аерозолю. Роботи [4–10] присвячені моделюванню механізму уловлювання пилу, змочуванню частинок пилу та їх агломерації. Зокрема в роботах [6, 7] розглядався вплив поверхнево-активних речовин на процес змочування пилу.

Розглянемо симетричне розтікання краплі водяного туману по поверхні сферичної частинки пилу. Товщина водяної плівки буде зменшуватися у напрямку розтікання краплі. При цьому площа розтікання краплі після зіткнення із твердою сферичною поверхнею буде залежить від числа Вебера краплі, поверхневого натягу рідини та діаметра частинки. Рівняння енергетичного балансу має вигляд

$$E_k - \Delta E_p - E_d = 0, \quad (1)$$

де E_k – кінетична енергія краплі рідини, Дж; ΔE_p – зміна поверхневої енергії при розтіканні краплі, Дж; E_d – енергія в'язкої дисипації, Дж.

Після підстановки значень E_k , ΔE_p і E_d , введення в рівняння (1) числа Вебера (We) і числа Рейнольдса (Re) отримаємо рішення рівняння (1) у вигляді

$$L = f(We, Re, d_w, d_p), \quad (2)$$

де $L = 2l$ – повна довжина розтікання краплі, м; l – відстань від центру плями контакту краплі до лінії трифазного контакту, м; d_w і d_p – діаметри, відповідно краплі води і частинки пилу, м.

Якщо знехтувати в'язкість рідини, тобто у рівнянні (1) прийняти $E_d = 0$, то рішення рівняння (1) набуде вигляду

$$L = 2l = d_p \arccos[f(d_w, d_p, We)]. \quad (3)$$

Площа змоченої поверхні частинки пилу по довжині розтікання l визначається за формулою

$$S_l = \frac{\pi d_p^2}{2} \left(1 - \cos \frac{2l}{d_p}\right). \quad (4)$$

З урахуванням (4) визначається площа змоченої поверхні частинки пилу при повній довжині розтікання, яка має вигляд

$$S_L = \frac{\pi d_p^2}{2} \left\{1 - \cos \frac{d_p \arccos[f(d_w, d_p, We)]}{d_p}\right\}. \quad (5)$$

Ефективність змочування частинки пилу краплями водяного туману визначається за формулою:

$$\eta = 1 - \exp\left(-\frac{S_L}{S_p}\right), \quad (6)$$

де S_p – площа поверхні частинки пилу, м².

3 Висновки

Отримано співвідношення для визначення довжини осесиметричного розтікання краплі рідини з урахуванням числа Вебера і числа Рейнольдса.

Пропонується не враховувати дисипацію енергії при розтіканні краплі рідини з малим поверхневим натягом.

Отримано залежність для ефективності змочування частинок пилу при генерації водяного туману з урахуванням відносної площі розтікання краплі по сферичній поверхні.

Список посилань

1. Batur M., Babii K. Spatial assessment of air pollution due to mining and industrial activities: a case study of Kryvyi Rih, Ukraine // IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. 2022. Vol. 970, No. 1. Article 012004. URL: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/970/1/012004> (дата звернення: 15.06.2026).
2. Zhang Y., Wang H., Wang X., Li Y., Wang C. Effect of the Installation Angle of Nozzle on the Atomizing Performance of Air-Assisted Spraying Dust Suppression Device // Atmosphere. 2022. Vol. 13, No. 4. Article 520. URL: <https://doi.org/10.3390/atmos13040520> (дата звернення: 15.06.2026).
3. Mo J. A Numerical Study on Dust Control: Evaluating the Impact of Spray Angle and Airflow Speed in the Coalescence of Droplets and Dust // Processes. 2024. Vol. 12, No. 5. Article 937. URL: <https://doi.org/10.3390/pr12050937> (дата звернення: 15.06.2026).

4. Nie W., Liu F., Xu C., Peng H., Zhang H., Mwabaima F. I. Study on the optimal parameter range of droplet-wrapped respirable dust in spray dustfall by mesoscopic method // *Environmental Research*. 2022. Vol. 214, Part 2. Article 114035. URL: <https://doi.org/10.1016/j.envres.2022.114035> (дата звернення: 15.06.2026).
5. Zhu H., Pan G., Zhu W., Jiang B., Wu N., Yuan L. Study on competitive adhesion of coal dust on water droplet // *Fuel*. 2023. Vol. 331, Part 2. Article 125928. URL: <https://doi.org/10.1016/j.fuel.2022.125928> (дата звернення: 15.06.2026).
6. Li S., Zhao B., Lin H., Shuang H., Kong X., Yang E. Review and prospects of surfactant-enhanced spray dust suppression: Mechanisms and effectiveness // *Process Safety and Environmental Protection*. 2021. Vol. 154. P. 410–424. URL: <https://doi.org/10.1016/j.psep.2021.08.037> (дата звернення: 15.06.2026).
7. Liao R., Wypych P., Pan R., Roberts J. Dust Suppression Efficiency of Spraying Systems – A Review // *Proceedings of the 13th International Conference on Bulk Materials Storage, Handling and Transportation*. Gold Coast, Queensland, Australia, 2019. P. 467–476. URL: https://www.researchgate.net/publication/353559598_Dust_Suppression_Efficiency_of_Spraying_Systems_-_A_Review (дата звернення: 15.06.2026).
8. Srivastava T., Al-Dirawi K. H., Lobel B., Bayly A. E. On Free Moving Micron-Sized Droplet-Particle Collisions // *arXiv*. 2026. URL: <https://arxiv.org/abs/2603.05749> (дата звернення: 15.06.2026).
9. Pal R., Vardhan H., Tikader M., Shanmugam B. K. Investigation on Impact of Dust Emission in Work and Buffer Zones of Iron Ore Processing Plant and its Management // *Zhongguo Kuangye Daxue Xuebao*. 2024. Vol. 29, No. 4. P. 353–374. URL: <https://zkdx.ch/journal/zkdx/article/view/177> (дата звернення: 15.06.2026).
10. Chen X., Zhang T., Ge S., Li S., Tong L., Tao S. Research on stepwise supersonic dynamic mist multi-stage wet dust removal technology // *Chemical Engineering Science*. 2026. Vol. 326. Article 123565. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ces.2026.123565> (дата звернення: 15.06.2026).